

egregio scriptore, qui nostris typis frequentatus oblectamento bonis omnibus, ornamento Germano nomini sit futurus. Etenim novimus quæ tua sit bonitas et in litteras amor, quantisque studiis unicum illud centumvirale Tuum Germanicæ gloriæ delubrum exornas, quamque et divo Friderico Cæsari ibi aram vovisti. Cujuscunque etiam priscorum regum tibi sit sacra magis memoria, piove dignior favore? Vel enim generosam indolem, vel bellicam virtutem vel denique pacis in illo studia spectes, ubique similem reperias atque cognatum. Adde quod augustissimus heros nobilem curarum partem ordinandis Baviaræ rebus insumpsit, et insigni cum primis titulo regni satis memorabilis exstitit. Friderici namque Cæsaris primum auspiciis antiquus Norici ducatus, Henrico Saxonæ adeptus, illustrissimæ tuæ genti virtutis præmium concessit, translatus in illum Palatinum famosæ laudis Othonem, æternæ memoriæ principem principumque tantorum parentem. Fuerat nimirum iste Germanicus Achilles Friderici imperatoris in rebus gerendis auctor et regni firmissimum robur, cujus invictum periculis animum formidavit Mediolanum, mirata sunt Alpium cacumina, ipsa Roma suspexit.

Non injucundum erit percurrere, qua tu te cum tanto principe tuoque magno parente compares, et ex conscientia propriorum facinorum gaudeas avitam virtutem una cum prisca regia dominatione, novo splendore renatam. Atque majora spondens dum venerit tempus, jam cinctus victoriæ laureis pacis artibus vacas, magnarum pectore fovens semina rerum. Ita fiet uti, dum ipse nunc aliorum facta legis, alii scribant olim quæ tu fecisti, et quæ legentium animos admiratione tuæ delineant, cum animadverterint, eo magis faciendam esse veram virtutis laudem hac nostrâ tempestate, quo majori ad eam nisu contendere debeat in tanto luxu, atque ut libere dicam, assentationum ac mendaciorum studio et delirantium numero. Sed hoc historicis ævi hujus et futuri nobile sit argumentum: mihi unus est precum conatus; ut donum quamvis exiguum solito humanitatis et clementiæ affectu suscipias, meque sub tuo patrocinio beatum admittas et serves.

Regiæ celsitudinis devotissimus cliens,

C. G. DUMGÉ.

PRÆFATIO EDITORIS.

Novam hanc Ligurini editionem post annos ab ultima fere centenos, tantorumque virorum iteratas curas ut instituerem, præter operis nobilitatem et argumenti præstantiam, aliæ quoque causæ, nec illæ leves, impulerunt. Explicandis nimirum Germanicæ mediæ antiquitatibus animum adjiciens, illud statim intelligebam, rerum solis momentis ægre adduci ac detineri juvenum studia, domesticorum plerumque aliena, et quæ vel proximæ modo necessitati vel oblectationi certe inserviant. His ut quacunque subvenirem, desertis compendiorum formulis circumspicere scriptorem ejus ævi idoneum, rerum locupletem, tenore jucundum, quo quidem interpretando potissima quæque disciplinæ veteris capita, quasi aliud agendo, submitterentur. Ferebat autem ipsa propositi ratio in Frederici I imp. ætatem, quam utriusque Germanicæ limitem ingentes reipublicæ vicissitudines atque unanima peritorum testimonia commonstrant. Earum ipse pars maxima fuerat inclutus heros, cui rara temporum felicitate gestorum condigni scriptores obtigere. Celeberrima quippe nomina, antistes O. ho Frisingensis, neque minoris famæ Radevicus, tum utriusque nobilis interpres, Ligurini vates. Illi graves et rerum et verborum ponderibus, hic spiritu plenus, dicendi lepore venustus, et ut ævo suo mirandus.

Quapropter trium fere sæculorum continuo plausu exceptum testantur octo editiones, quas unus ille domesticorum æqualium expertus est. Verum omnes istæ editiones, excepta rarissima Rittershusij, commune hoc habent, quod majore folii forma excusæ, pleræque cum aliis in grande volumen conjunctæ, ad gestandum tractandumque incommodæ prodierunt; ipsæ nunc singule minus frequentes, nonnullæ maximis adeo bibliothecis alienæ. Præterea textus vel in optimis emendationum sæpe titulo veram injuriam accepit, dum ad antiquæ dictionis Romanæ leges examinatus, nativi coloris iudiciis privaretur. Adnotationum denique bona pars otiosa, disjuncta, potentiam ipsam exercent. Plurima perperam explicata, non pauca plane neglecta, lectorem aut turbant aut penitus fugiunt.

Hæc ego mecum reputans, et juvenum studiosorum, quin imo forsitan et eruditorum, me gratiam initurum sperabam, si præclarum scriptorem, temporibus nostris accommodatum concinno typo evulgarem. Atque operæ quidem summa in eo posita videbatur, ut, antecedentium editionum vitatis incommodis, in hanc novam cunctarum commoda, qua possem aucta, conferrem. Textum utcunque Rittershusianum, quippe correctissimum secutus, Augustanæ principis auctoritatem diligenter adhibui, non nisi manifesta necessitate ab illa discedens, et neque tunc quidem absque iudicio. Eruditorum vero conjecturas, quot-

quot nancisci contigerat, ubique semper subjeci, apposis modo iudicii signis, iisque non arrogantiae sed brevitatis, rationes alibi additurus. Historiam operis litterariam singulari dissertatione complexus sum, ut nullus antea editorum. Denique et primum Friderici Aug. decennium leviter adumbravi, ut esset isagogae quaedam in *Ligurini* libros. Proximum notarum volumen editionem selectas, omissis mere alienis, puta theologis, ethicis, technico-politicis aliisque id genus quisquiliis, exhibebit. Illarum in locum neglecta plurima substituam, e potioribus, quae tulit aetas, historiarum auxiliis petita, eaque vel omnino nova, vel diligentius exponenda. Denique binas eidem dissertationes praemittam, quarum una brevior, de poetarum veterum exemplis auctori cum primis familiaribus, altera prolixior, de reipublicae Germanicae universa facie, qualis illa Friderici I temporibus agnoscitur, disputabit.

Superest ut grates hicce publicas, haud equidem parvas illas, tamen sincerrimas laetissimasque rependam iis, quorum me humanissimae liberalitati praecipua quaevis et paratissima laborum subsidia, perbreve tempore collecta, debere recordor. Etenim talibus tantisque officiis cum maxime attribuam paratam editionem, ejusque meo Marte vulgandae constitutum consilium, qualecunque scilicet studio condonata demeriturus.

Atque imprimis appellandus vir illustrissimus, generis splendore non magis quam summa doctrinae elegantioris laude conspicuus L. B. ab Itner, sereniss. M. D. Bad. a consil. intimis, apud dietaam Helvet. minister plenipotent. et circuli ad Lacum supremus director, cujus egregium monumentum divi Caroli Friderici M. D. Bad. manibus, antiqua styli gravitate, dicatum una cum principis immortalis memoria et durabit et praedicabitur. Praeclaram deinde nobis operam navavit vir solida variae scientiae gloria, luculentisque in rem litterariam meritis nobilissimus, Bibl. Regiae Goettingensis antistes, Jerem. Dav. Reussius, plurima confestim eaque optatissima adjumenta, suapte manu nitide descripta, nostris precibus transmittens. Parisiis vota nostra explevit, quin imo diligentia exsuperavit vir penitioris eruditionis ac urbanissimae facilitatis, multisque nominibus ille charus atque colendus Carolus Hase, Vinariensis, biblioth. Imperiali-Regiae a custodia, nuper egregia adhuc ignoti pene scriptoris, Joannis Lydi editione litterarum orbi notissimus. Monachii summa cum humanitate percontantem excepit, promptissimoque favore edocuit bibliothecae Regio-Bavaricae laudatissimus custos, Bern. Josephus Docen, monumentorum ille Germaniae veteris sospitator insignis. Perscriptis Romam quoque desideriis paratissime respondit indefessus antiquitatum Germanicarum eo loci indagator et vindex, Ferdinandus Gloeckle, Ingelheimensis, bibliothecae Vaticanae scriptor, proxime plurimis iisque egregiis industriae titulis celebrandus: Nequaquam porro tacenda nobis amicissima studia praenobilis ac eruditissimi Sulpicii Boissere, Coloniensis, cime-liorum artis prisco-Germanicae possessoris instructissimi et liberalissimi, mox operoso et splendido laborum specimine artis cultoribus extollendi. Tum etiam viri doctrinae multijugae scriptis dudum clarissimi, Jo. Caroli Hoeckii, illustriss. Comit. Limburgo-Solmens. regimini a consiliis, qui rariora muneris otia litterarum augmentis conferre gaudet. Gratissima denique in nos exstitit humanissimorum bibliothecae Albertinae Friburgensis et Aulicae Carolsruhanae antistitum benignitas, qua vix non omnium *Ligurini* editionum percommodus usus indulgebatur. His itaque laborum praesidiis, atque potioribus temporum adminiculis ut plurimum debemus, quidquid in isto labore profecisse videbimur. Neque enim aliam nobis gloriolam, quam voluntatis, expetimus, et procul est vana persuasio, virorum celeberrimorum studiis momenta nos aliqua addidisse.

Illud tandem in votis praecipuum libere profitear, ut florentissimae olim reipublicae nostrae, revocata imago, aliquando adhuc animos inveniat non prorsus alienos. Etenim vivitur magnis exemplis, et omnis aevi nobilissimae gentes praeceptorum ac imitatione steterunt, spreto contra vetustis moribus debilitatae conciderunt. Quapropter laudabili majorum nostrorum instituto, domesticae antiquitatis illustria documenta studiose in scholis exhibita, quemadmodum et *Ligurinum*, vix adhuc typis innotescens, in celeberrimis patriae gymnasiis lectitatum invenimus. Forsan et nostris cum maxime temporibus ejusmodi fomenta convenirent, quandoquidem in tenera adhuc aetate plurimum efficitur, et amor patriae tantum decrepitis veluti cum lacte rursus infundi possit ac recreari. Sane majores nostri Graecae et Romanae vetustatis exempla non otiosa curiositate vel admiratione contemplantes, sed propriae nobilitatis memores, et gloriae gentilitiae comparatione elati, fortiter ipsi agentes, factis et scriptis illa tanto feliciter expresserunt.

Heydelbergae, in vigilia Nativitatis, anni MDCCCXII.

PRÆFATIO PRIMÆ EDITIONIS LIGURINI.

Marquardus de Stain Ecclesiae Bambergensis praepositus, Matthaeus Marschalk, Bernardus et Chunradus Adelman de Adelmansfelden, canonici, Chunradus Pentinger ac Georgius Herbart, Augustani, Lectori salutem.

Venit hiis diebus Augustam Chunradus Celtis, vir tum in bonis artibus apprime doctus, tum etiam